

(114)

Langs de oevers van het meer zagen wij een tweetal van een o.i. ook niet alledaagsche specht (*Callolophus miniatus miniatus*) en enkele jaarvogels (*Rhytidoceros plicatus undulatus*), terwijl zich niet ver van ons prauwtje verwijderd twee zwarte ooievaars (*Disoura episcopus neglecta*) neerzetten.

De omgeving van het meer heeft op ons den indruk gemaakt van zeer vogelrijk te zijn. Van het meer zelf, voorzoover dan nog van een meer kan worden gesproken, hebben wij dien indruk niet, al spreekt het vanzelf, dat een verblijf van slechts enkele dagen niet voldoende geacht kan worden, om zich een definitief oordeel te vormen van de ter plaatse aanwezige avifauna. Daartoe zou trouwens een reeks van bezoeken in verschillende tijden van het jaar noodzakelijk zijn.

Het Danaumeer wordt ongetwijfeld zeer sterk beïnvloed door de omliggende uitgestrekte sawah-complexen. Hierdoor heeft zich in de onmiddellijke nabijheid van het meer een tamelijk groote bevolking gevestigd, waarvan een deel geregeld het meer bezoekt en daar zonder twijfel handelingen verricht, die het Natuurmonument niet ten goede zullen komen. Men bleek er trouwens geen begrip van te hebben, dat het hier een gesloten gebied betreft, zoodat men zich over het „in ongerepten toestand voortbestaan” van dit gebied maar geen al te groote illusies moet scheppen.

RAPPORT VAN EEN BEZOEK AAN HET NATUURMONUMENT OEDJOENGKOELON ¹⁾

door

A. HOOGERWERF.

In het begin van Januari 1936 werd in gezelschap van den Operhouthvester van Bantam en den Assistent Resident van Pandeglang een tocht gemaakt naar het schiereiland Oedjoengkoelon.

Door slecht weer moest enkele dagen in Laboean verbleven worden, waarna wij ons inscheepten aan boord van de motorboot „Denuo”. Het plan was, om op enkele plaatsen langs de kust te debarkeeren, om tenslotte als einddoel een bezoek te brengen aan de omgeving van den vuurtoren op Java's eerste punt. Het zeer slechte weer was echter oorzaak, dat het einddoel na twee vergeefse pogingen te hebben ondernomen, niet kon worden bereikt.

Ik moge hen, die dit Natuurmonument willen bezoeken, in overweging geven, dit niet te doen in de maanden November/April, daar deze tijd van het jaar absoluut ongeschikt moet worden geacht voor een dergelijken tocht.

Varende langs de kust werden enkele malen bantengs waargenomen, waarvan de grootste kudde bestond uit ongeveer 12 dieren.

¹⁾ Men vergelijkte voorts het artikel van den heer P. F. FRANCK in het vorige jaarverslag op p. 40. — Red.

Eveneens werden enkele herten gezien. Bij een bezoek aan den wal, kort tegen het vallen van den avond, werden heel veel sporen en zeer versche uitwerpselen gevonden van bantengs, terwijl eveneens enkele hertensporen werden ontdekt. Een veel gebruikte bantengwissel werd door ons enkele honderden meters landinwaarts gevolgd, echter zonder resultaat. Den volgenden morgen werden op dezelfde plaats weer enkele bantengs waargenomen, die zich heel langzaam langs de zee voortbewogen en van ons schip niet de minste notitie namen. Dit gedrag zou een bewijs kunnen zijn, dat op deze dieren heel weinig jacht wordt gemaakt. Dienzelfden morgen kregen wij ook nog een tweetal herten te zien, dat zich echter niet op het strand waagde, doch tusschen het geboomte bleef staan en even later weer naar binnen verdween.

In de Baai van Balagedigi werden vele trekvogels waargenomen, o.a. *Tringa hypoleucos*, *Charadrius leschenaultii*, *Charadrius mongolus*, *Squatarola squatarola hypomelaena*, *Numenius phaeopus variegatus* en meerdere exemplaren van *Arenaria interpres interpres*. Van de laatste soort zagen wij nimmer zooveel exemplaren bij elkaar. Bij Batavia, waar wij reeds enkele jaren naar die vogels omzien, namen wij hen nimmer waar. Het trof ons zeer, dat een groot aantal kleine wulpen (*Numenius phaeopus variegatus*) zich temidden van de dichte *Avicenniavegetatie* ophield; telkens vloog een flinke koppel dezer vogels voor ons op. Gewoonlijk houden wulpen zich op de slijbanken langs de kust op.

Op den slijkodem tusschen de api²-boomen stonden vele hertesporen en eenmaal werd een hinde van heel nabij geobserveerd. Verder landwaarts in werd een groot aantal jaarvogels opgemerkt; soms vlogen er 10 à 15 uit de hooge vruchtboomen (Peusar oetan). Enkele malen werd een kidang gehoord en eenmaal een kantjil gezien. Behalve de gewone boschvogels, die men ook elders in dergelijke terreinen kan aantreffen, werden geen bijzondere waarnemingen gedaan, doch ook hier kan moeilijk een definitief oordeel worden uitgesproken, daar de voor onderzoek beschikbare tijd daartoe niet toereikend was. De dichte begroeiing maakte een snel voortkomen zeer moeilijk, zoodat slechts een korte afstand kon worden afgelegd.

In een groote alang²-vlakte, plaatselijk met struikgewas begroeid, werden nabij een badplaats ontelbare bantengsporen aangetroffen. Van een badak echter geen enkel spoor! In het lage struikgewas werden meerdere nesten gevonden van een groene vruchtduif (*Treron vernans purpurea*).

Bij een kort bezoek aan een ander complex api²-boomen, eveneens vlak langs de kust, namen wij een groote troep zwart-witte vruchtduiven waar (*Myristicivora bicolor*), die zich niet erg schuw toonden. Nesten van deze soort werden niet aangetroffen; in dezelfde boomen echter wel van de bronskleurige vruchtduif (*Ducula aenea aenea*). Ook hier werden wederom enkele hertensporen gevonden.

Tiende Verslag van de Ned. Ind. Ver. tot Natuurbeheering,

Buitenzorg 1936 p. 114-116

Op zee merkten wij bij zwaar weer enkele rotspelikanen (*Sula* sp.) op en waarschijnlijk een drietal stormvogeltjes (*Oceanodroma monorhis monorhis*). Zekerheid omtrent deze laatste waarneming hebben wij echter niet, daar het vliegend stormweer was en de vogels met groote snelheid vlogen. Tevens werden enkele fregatvogels (*Fregata spec.*) en sterns (*Sterna bergii cristata* of *S. bengalensis bengalensis*) waargenomen.

Op de riffen langs de kust zagen wij enkele malen een rifreiger (*Demigretta sacra*) en eens een Sumatraansche reiger (*Ardea sumatrana sumatrana*).

Door den tegenwoordigen Resident van Bantam en den Ass. Resident van Pandeglang wordt aan de bewaking van het Natuurmonument veel zorg besteed, terwijl bij overtreding van de Jacht- of Natuurbeschermingsverordeningen zware straffen worden geëischt. Het feit echter, dat het Binnenlandsch Bestuur nog steeds niet beschikt over een snelvarende motorboot, maakt een afdoende bewaking onmogelijk. Het is nu eenmaal niet doenlijk, een schiereiland van een zoo groote uitgestrektheid afdoende te bewaken, wanneer men dit niet zeer geregeld per motorboot kan bereiken.

Indien —, bij wijze van spreken —, de vuurtorenwachters, die beschikken over geweren en patronen, elken dag een banteng zouden schieten en geregeld badaks zouden stroopen, dan zou hiertegen o.i. weinig of niets te doen zijn, daar ze slechts sporadisch kunnen worden gecontroleerd.

Naar wij vernemen, wordt momenteel onderhandeld over het huren van een motorboot, waarover dan voortdurend zou kunnen worden beschikt. Verder zal waarschijnlijk aan een Europeeschen visscher, die binnenkort zijn bedrijf zal beginnen in deze gebieden en daartoe elke week Prinseneiland en omliggende eilandjes zal bezoeken, een aanstelling worden gegeven als onbezoldigd politieambtenaar, teneinde ook op deze wijze te trachten, strooperijen tegen te gaan.

Hoewel het reeds zoo goed als zeker is, dat Oedjoengkoelon binnenkort Wildreservaat zal worden (het is nu Natuurmonument), waardoor de bewaking opgedragen zal worden aan het Boschwezen, zal het nog zeer de vraag zijn of dit een afdoende verbetering zal beteekenen. O.i. zal ook deze Dienst voor dit gebied geen strenge, doelmatige bewaking kunnen bekostigen. Het ziet er dus voor de hier nog levende badaks (neushoorn dieren) niet erg rooskleurig uit. Ook ten opzichte van dit Natuurmonument (of Wildreservaat) moeten wij ons geen te groote illusies maken. Wij moeten vooral niet vergeten, dat een Wildreservaat of Natuurmonument hier in Indië, alleen op papier, in de meeste gevallen nog lang niet is wat het wezen moet. Laat ons hopen, dat ook hierin nog eens een verandering ten goede mag komen. Moge het dan niet te laat zijn.

HET NATUURMONUMENT SOEBAH

door

F. H. ENDERT.

Dit natuurmonument, officieel den naam dragende van Oelolanang-Ketjoeboeng, is een van de weinige natuurmonumenten, die gemakkelijk bereikbaar zijn en door zijn schat aan boomsoorten den plantenliefhebber doet watertanden. Wat men aan wildhoutbosch in de vlakke van Java ziet, zijn in den regel of zeer smalle strookjes langs beken en riviertjes of sterk uitgekapt en zwaar gedevasteerde plukjes bosch, die weinig overeenkomst meer vertoonen met de oorspronkelijke begroeiing. Aan hen, die zich een beeld willen vormen van het hoogstammige woud, dat eens groote gebieden van Java's laagvlakte heeft overdekt, kan een bezoek aan het natuurmonument Soebah dan ook warm worden aanbevolen. Zooals boven reeds gezegd, is het gemakkelijk bereikbaar, slechts enkele minuten gaans van de goede Gouvernements pasanggrahan te Soebah, waar men goed en billijk kan logeeren.

Soebah ligt aan den auto-weg van Pekalongan naar Semarang, een autoweg, die op zichzelf reeds veel afwisseling biedt. Zooals uit bijgaand kaartje blijkt, bestaat het natuurmonument uit een smalle strook langs den rechteroever van de kali Oerang. De strook is over de halve lengte niet breeder dan 50—100 m, maar in de Noordelijke helft 200—400 m. Voor een bezoek aan het natuurmonument doet men dan ook het best, van uit Soebah den weg te volgen naar de doekoean Kalikidjing, en vlak voor deze kleine dessa het voetpad in te slaan, dat het natuurmonument in de Noordelijke helft over zijn geheele lengte doorsnijdt. Langs dit pad krijgt men niet alleen een idee van de vegetatie van het natuurmonument zelf, maar ook een overzicht van de hooge boscbegroeiing op de linker ravijnhelling van de kali Oerang, een boschtipe, als dat van het natuurmonument. Doordat men den overkant onder een geheel anderen gezichtshoek aanschouwt, krijgt men er een zeer bijzonderen kijk op.

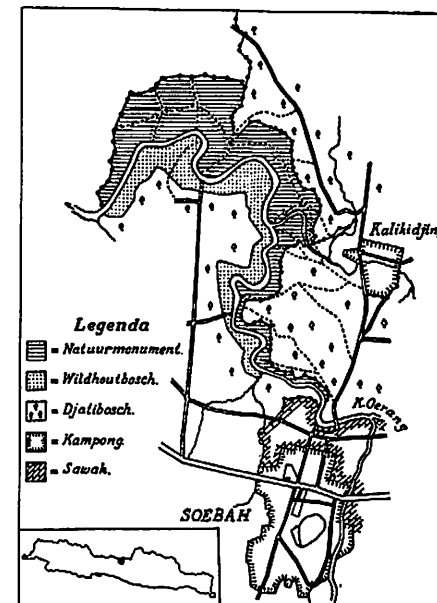

Fig. 6. Overzichtskartaal van het Natuurmonument Soebah. Schaal 1: 100.000.